

Geografické a socioekonomické aspekty separatismu ve Španělsku – případová studie Katalánsko a Baskicko

Martin Lepič

posudek vedoucího práce

Předložená práce se zabývá tématem nacionalismu, který stále představuje významnou geopolitickou aktivitu i v rámci relativně stabilizovaných demokratických států. Zároveň se jedná o téma, která má i v české odborné obci solidní tradici. Na druhé straně konkrétním případům nacionalismu a separatismu v zahraničí (s výjimkou bývalé Jugoslávie) nebyla u nás zatím věnována příliš velká pozornost. Práce obsahuje 114 stran textu, 14 tabulkových a grafických příloh, využívá více než 70 titulů převážně zahraničních odborných publikací a řadu dalších statistických a informačních zdrojů včetně původních španělských, resp. katalánských šetření.

Práce je logicky strukturována, obsahuje rozsáhlou diskusi ústředních pojmů – národa a zejména nacionalismu a také přehled historických kořenů baskického a katalánského nacionalismu. Nutné je přitom ocenit, že autor jak v diskusi, tak i v rámci analytické části využívá převážně zahraničních publikací – španělské/katalánské či anglické provenience.

Základním problémem takového typu práce je omezená možnost použití kvantitativních metod. Práce je totiž soustředěna pouze na dva autonomní a o separaci usilující regiony Katalánsko a Baskicko (podstatně méně prostoru je věnováno Galicii, která o suverenitu neusiluje). Proto základní či spíše jedinou možností uplatnění statistických metod je analýza regionálních diferencí s využitím relevantních ukazatelů na úrovni nižších správních jednotek (comarcas). Spíše tedy než o zjišťování geografických aspektů separatismu (k tomu by bylo potřeba desítek případů) se jedná o zjišťování, se kterými sociálně ekonomickými a kulturními faktory (nezávislými proměnnými) lze nacionalismus a separatistické tendence spojovat. Další možnost představuje tradiční výzkum na bázi šetření - postojů obyvatel ke klíčovým otázkám suverenity, federalizace, které ovšem zahraniční autor může realizovat jen obtížně. Proto také autor využívá výsledků dlouhodobých šetření realizovaných ve Španělsku, resp. Katalánsku a Baskicku.

Práce má tak převážně popisný charakter, ale v rámci druhé poloviny obsahuje analytickou část, která využívá základní statistickou analýzu a také analýz a poznatků španělských, resp. katalánských autorů. Relevantní pozornost autor věnoval ekonomickým faktorům, které často představují významný důvod separatismu. A správně hodnotí, že v případě Baskicka (nejvyspělejší region země) i Katalánska (připadá na něj 1/3 průmyslu a exportu) jejich vyšší vyspělost a konkurenceschopnost přispívá k silicímú volání po suverenitě a u Katalánska po fiskální autonomii. V tomto rámci se autor snaží odpovědět na otázku, zda významnější důvody separatismu představují kulturní nebo ekonomické faktory, eventuálně jak se jejich význam v procesu vývoje mění. Autor správně hodnotí, že v situaci, kdy kulturní faktory již nehrají tak významnou roli jako v minulosti, zmíněná vyšší konkurenceschopnost a fiskální/daňová autonomie představují, zejména v podmínkách krizového vývoje (v zemi a Evropě) hlavní motiv zesilujících separatistických tendencí obou regionů.

Tuto skutečnost a zejména pak rozdíl mezi Baskickem a Katalánskem, které má silnější důvody pro separatismus, resp. fiskální federalismus po vzoru Baskicka a Navarry, autor správně zdůrazňuje. Na druhé straně však na základě analýzy regionálních diferencí

sledovaných regionů tyto pochopitelné tendence autor poněkud zpochybňuje, když je některé ekonomické proměnné (korelace) a data nepotvrzují. Je tedy zřejmé, že nacionalismus a separatismus v uvedených – zdánlivě jasných – případech představuje složitější proces. Což dokumentuje také nacionalistická katalánská strana CiU, která usiluje o uznání katalánského národa v rámci španělského státu, ale nepožaduje zcela nezávislé Katalánsko. I tuto skutečnost, resp. rozdíly v postojích obyvatel k základní otázce – nezávislost či federalizace – byla autorem na základě příslušných šetření zkoumána.

Nedostatky jsou tedy formální povahy – představují je místy se vyskytující neobratné překlady citací a některé překlady a formulační nepřesnosti. Některé údaje jsou nevěrohodné (výše migračního salda v příloze 5).

Závěrem lze zdůraznit, že autor především dokázal uchopit problematiku komplexně, s využitím řady přístupů dokázal, že je schopen samostatné odborné práce a objektivního zhodnocení zkoumaných procesů, a proto doporučuji jeho práci k obhajobě.

Praha 18. 5. 2012

vedoucí práce RNDr. Jiří Tomeš, Ph.D.